

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

12 Quaedam quaestiones circa emphyteusim Ecclesiasticam diluuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

uit eam sibi, & filiis suis, & tunc filius institutus in re certa, æqualiter cum aliis succedit in emphyteusi. Hanc opinionem dicit esse communem Curtius Iunior apud Clarum, *quasi* 38.

Quadam questiones circa emphyteusim Ecclesiasticam diluuntur.

CAPVT XI.

Primo queritur, An emphyteusim Ecclesiastica ciuilibus laicorum legibus comprehendatur? Respondeo, minime, si nocent aliquid ex parte immutati, & libertati Ecclesie, aut si directo attingat ipsa bona Ecclesiastica, nisi illæ leges fuerint iure Canonico, vel auctoritate, & privilegio Summi Pontificis approbata, quia lex ciuili nihil potest statuere de clericis, Ecclesiis, vel bonis Ecclesiasticis. Laicus enim nullum ius, & potestatem habet in clericis, Ecclesiis, vel Ecclesiastica bona, vt est communis opinio Doctorum in *cap. Ecclesia S. Mariae, & in cap. Qua in Ecclesiis, de constitutionibus.*

Secundo queritur, An si lege ciuili constitutum fuerit, vt cum quis rem aliquam in emphyteusim habet, certum tributum, vectigal, vel pensionem annuam soluat Principi, vel Reipublice, obliget etiam laicos, qui rem Ecclesie emphyteuticam habent? Quidam affirmant, eam legem obligare: id probant: quia talis lex fertur in laicos, & in cõti bona, non in clericos, vel Ecclesias, vel Ecclesiastica bona: quoniam eiusmodi lege solum cautum est, vt qui rem emphyteuticam habet, soluat pensionem, ac pensio debetur ex utili dominio rei emphyteuticæ, quod est penes laicum, non ex directo dominio, quod manet penes Ecclesiam.

Meo iudicio distinguendum est. Aut etiam pensio imponitur corpori ipsius rei emphyteuticæ, vt videlicet maior vel minor pensio soluatur, quo pluri, minorisue æstimatur singulis annis res emphyteuticæ: & tunc lege, vel statuto ciuili, res emphyteuticæ Ecclesie, quas laicus habet, nequaquam tenentur, quia nihil potest laicus statuere de rebus, vel bonis Ecclesie, ac ideo pensio exigi iure non potest à laico habenti rem emphyteuticam Ecclesie: tunc enim res Ecclesie esset tributaria, & vectigalis, & ratione rei laicus pensionem deberet, quod est contra immunitatem, & libertatem Ecclesie.

Aut lex ciuili imponit pensionem fructibus, qui ex re emphyteutica colliguntur, non in re, ita vt maiorem minorem pensionem soluere quisque debeat, prout plures, paucioresue fructus perceperit, & tunc tali lege ciuili tenetur laicus, qui ex re emphyteutica Ecclesie fructus colligit: nam eiusmodi lex ciuili non facit rem Ecclesie tributariam, sed fructus quos percipit laicus ex re Ecclesie: quem admodum etiam colonus partiaris ex fructibus quos facit suos, debet soluere pensionem Reipublice, quæ illam imponit, non rei Ecclesie, sed fructibus, quos sibi laicus acquirit.

Tertio queritur, An si lege ciuili, siue laicorum statuto permissum fuerit, vt ad emphyteusim admittantur filii naturales, deficientibus legitimis, locum ea lex habeat in emphyteusi Ecclesie, quam quis accipit sibi, & filiis suis? Quidam putauerunt locum habere, ea ratione permoti, quia talis lex est de successione in bonis defuncti, at possunt laici leges ferre de ordine successione in bonis defunctorum, & in successione ius tantum ciuile seruari, non Canonicum, vt testatur Abbas in *cap. Tanta, Qui filii sint legitimi.* Adde his, quod in tribunalibus certæ cuiusdam prouincie sepius ita iudicatum esse fertur.

Mea quidem sententia, talis lex emphyteusim Ecclesiasticam minime comprehendit, quia laicus legem statuere

nequit de rebus vel bonis Ecclesiasticis. Accedit, quod Ecclesia detestatur filios extra matrimonium legitimum susceptos: vnde filios naturales excludit à suis bonis emphyteuticis. Nec obstat id quod dicit Panoritanus in *cap. Tanta, supra citato*, videlicet leges, & iura ciuilia ferri in successione in bonis secularibus laicorum, non de successione bonorum: loquitur enim ille de successione in bonis secularibus laicorum, non de successione in bonis Ecclesie emphyteuticis.

Quarto queritur, An si lege ciuili, vel statuto laicorum decretum sit, vt qui habet emphyteusim, possit nominare, quem voluerit, quod si is decefferit absque vlla nominatione successoris, tunc succedatis, qui fuerit defuncto propinquior inter illos, qui ab intestato succedunt, ea lex comprehendat emphyteusim Ecclesiasticam, an verò decedente absque nominatione successore rei emphyteuticæ, emphyteusim finiat, & ad Ecclesiam reuertatur? Quidam opinantur tali lege, emphyteusim Ecclesie comprehendere, in duobus, videlicet, vt is, qui accipit, possit nominare, quem maluerit, tamen si eam ab Ecclesia non acceperit eo pacto, vt nominet successorem. Præterea eo decedente absque vilo successore nominato, emphyteusim, inquit, Ecclesiastica non finitur, sed transit ad hæredem ab intestato propinquorem. Cæterum in his duobus emphyteusim Ecclesiastica nequaquam lege ciuili, aut statuto laicorum continetur, quia laici, vt supra iam dixi, sicut nequeunt statuere leges de rebus Ecclesiasticis, sic etiam statuta condere non possunt.

Quinto queritur, An statuta laicorum, quæ dicuntur de retractu, quibus videlicet conceditur, vt vendente aliquo rem suam, possit consanguineus eius cæteris propinquior eam retrahere, hoc est, redimere intra certos dies tantidem, quanti venierat, locum habeant iure emphyteuticæ Ecclesie? hoc est, An vi huiusmodi statuti consanguineus emphyteuticarius possit rem emphyteuticam tantidem redimere, quanti vendiderit emphyteuticarius? Sunt qui affirmant locum habere, seruato tamen Ecclesie iure, nimirum, vt es præferatur, si tantidem voluerit rem emphyteuticam redimere, quia tale, inquit, statutum nil nocet Ecclesie.

Meo tamen iudicio, tali statuto, eo ipso, quod laicorum est, Ecclesie, vel clericis non tenentur. Est enim communis opinio Doctorum in *cap. Ecclesia S. Mariae, & cap. Qua in Ecclesiis, de constitutionibus*, statutis laicorum, etiam si faveant Ecclesie, nequaquam Ecclesias ligari, non quia nocent Ecclesie, sed quia penes laicos potestas, & auctoritas non est statuendi aliquid de bonis Ecclesiasticis, aut obligandi sibi clericos, aut Ecclesias. Quare si huiusmodi statutum non fuerit communi consuetudine laicorum, & Ecclesiasticorum receptum, ad emphyteusim Ecclesiasticam non extenditur.

Sexto queritur, An statutum laicorum, vt si possessor emphyteusim motiens hæredem vnum, aut plures instituat, eo ipso nominati censeantur ad emphyteusim, comprehendat etiam possessorem emphyteusim Ecclesiasticæ? Respondeo, non comprehendere, quatenus est statutum laicorum, sed quatenus communi consensu clericorum, Ecclesiarum, & laicorum est approbatum.

Septimo queritur, An statuto laicorum, quo decernitur, quod si res emphyteutica sit domus vel area loci ad domum ædificandam, pensio non soluatur, nisi in pecunia: reuertatur Ecclesia, quæ locum, & aream loci in emphyteusim tradidit? Respondent quidam teneri, quia sic est alicubi vlti receptum. Ad dicendum est, tale statutum, vt laicorum est, ad clericos, vel Ecclesias non protendi: valere tamen, quatenus communi consuetudine laicorum, clericorum, & Ecclesiarum confirmatum est.

Octauo queritur, An statutum laicorum, quo excluditur femina, extantibus masculis, ab emphyteusi, locum etiam habeat in emphyteusi Ecclesiastica? Fel. in *cap. Qua in Ecclesiis, num. 95. De constitutionibus*, affirmat locum habere, &

dicit

dicit esse communem opinionem: quam oppositam, inquit, sententiam sequatur Baldus in *Authen. Si quis minor. C. De sacrosanct. Eccles. Cardinalis etiam cons. 2. & Patrimonialis cons. 72. nu. 1.* Id probat Felinus, quia nihil nocet Ecclesie, siue succedant, siue non succedant feminae in emphyteusi.

At enim ratio Felini nullus est momenti, quia statuta laicorum etiam si faueant Clericis, vel Ecclesie, non obligant tamen Ecclesias: hoc enim ideo est, quia laicus potestatem non habet, qua clericis, vel Ecclesias obstringat. Verum est differentia inter statuta, quae fauent, aut saltem non nocent Ecclesie, & inter ea, quae afficiunt, & obstant Ecclesie. Nam si statuta non fauent, aut certe non nocent, possunt clerici, vel Ecclesia ea seruare, si velint, at si obstant Ecclesie, non possunt clericis se illis subiacere, nisi Romani Pontificis consensu. Quare praedictum laicorum statutum, cum nihil Ecclesie officiat, liberum est Ecclesie, & clericis illud seruare. Unde si fuerit communi consuetudine laicorum & clericorum receptum, eatenus locum habet in emphyteusi Ecclesiastica.

Ultimo quaeritur generaliter. An statuta laicorum locum sibi vendicent in bonis emphyteoticis, vel feudaliibus Ecclesiasticis? Patius *cons. 1. num. 146. volum. 1.* sic ait: statuta laicorum locum habent in bonis emphyteoticis: & feudaliibus Ecclesie, quando solum tractatur de praedictio laicorum, & inter laicos tantum. Sic ille: qui ad id probandum, citat Ancharanum *cons. 125. V. isis, & cons. 42. Postquam ista. Alexandrum cons. 27. V. isis, & cons. 42. & 3. volum. 6. Barbatium cons. 14. Scribit Propheta, Fecimur in cap. Quis in Ecclesiarum num. 55. de constitutionibus.* Et tandem addit Patius hanc communem esse opinionem. Idem *cons. 21. num. 60. volum. 2.* producit Speculatorem, Barbatium, Sozinum, & Corneum.

In hac re dicendum existimo, sicut haecenus saepe iam dixi statuta laicorum, quatenus laicorum sunt, vim & locum non habere in bonis Emphyteoticis, vel feudaliibus Ecclesie, quia deest in laicis auctoritas, & potestas statuendi aliquid de bonis Ecclesie: quare si laicorum statuta faueant, vel non officiant Ecclesie, seruanda sunt, quatenus communi consuetudine laicorum, & clericorum recepta approbataque fuerint. Si vero noceant Ecclesie immunitati, tunc consuetudo vim non habet, quia consuetudo est contra immunitatem & libertatem Ecclesie.

De sumptibus atque impensis in re emphyteotica per possessorem eius factis.

CAPUT XII.

Primo quaeritur, An possessor emphyteusis ob culpam, amittat ea omnia, qui rem meliorem fecit, quae iurisconsulti melioramenta vocant, siue meliorationes? Teste *Claro. q. 43.* communis est opinio illa eum amittere, quae sententia communis colligi videtur ex *l. 2. C. de iure emphyteo. & ex Authen. De alienat. & emphyteusi. l. Si vero quis.* Quamuis non desint, qui censent hoc locum habere tantum modo in melioramentis, & sumptibus, siue impensis communibus, & consuetis, non autem in his, quae sunt rarae, insolitae, & magnae aestimationis, & pretii, quia possessor, inquit, emphyteusis ex ipso contractu cogitur rem meliorem efficere: videlicet, ut fieri solet.

Secundo quaeritur, Quid iudicandum sit de melioramentis, & sumptibus opera, & industria emphyteotici, post poenam commissi factis in re emphyteotica, veluti si Titius possessor rei emphyteoticae, postquam incidit in poenam commissi, rem fecerit multo meliorem ad ipsum ne pertinebunt huiusmodi melioramenta, & emolumenta rei?

Instit. Moral. 3. Par.

Ratio dubitandi est, quia male huius possessor, fructus rei non facit suos, at emphyteoticiarius, postquam lapsus est in poenam commissi, videtur esse possessor mala fidei: ergo emolumenta, & melioramenta rei non facit sua.

Dicendum existimo, emolumenta, si fuerint communia & consueta ad emphyteoticarium pertinere, quoadocumque is post poenam commissi in re emphyteotica permanet, sciente, & tacente domino, quia eo ipso, quod dominus scit, & tacet, videtur emphyteusim reuocare. At vero secus est, si dominus nihil rescierit, aut contra dixerit, tunc emphyteotico ratio emphyteoticae, tunc enim ille non est bona fidei possessor.

Tertio quaeritur, Quid sentendum sit de melioramentis, quibus emphyteoticiarius rem efficit meliorem ex pacto, & conuentione, ut si plantauerit vites, & hinc abierit omnium, tum extruxerit, ad dominum ne spectant euiusmodi melioramenta facta emphyteusim, ex aliis causis, quam ex delicto, vel culpa emphyteotici? Respondeo, ea ad dominum pertinere, qui rem emphyteoticam ea conditione dedit, ut meliorem faceret is, qui accipit: & ideo modica pensio ex re emphyteotica soluitur, & omnes fructus emphyteoticiarius colligit, & percipit. Item, quia emphyteusis extincta, & finita, reuertitur ipsa res vana cum suis melioramentis, quibus est reddita melior ad dominum rem.

Quarto quaeritur, An facta emphyteusim, extra culpam emphyteoticiarii, emolumenta, quibus res est facta melior, sint ipsius emphyteoticiarii, an potius domini? Respondeo, pertinere ad emphyteoticarium, & illius haeredes etiam extraneos aestimationem, & pretium melioramentorum, proprietatem ad dominum rei. Dominus itaque, aut aestimationem, & pretium soluere cogitur, aut permittere, ut possessor emphyteusis detrahat id, in quo res facta est melior, si potest absque detrimento rei: quod si non potest, permittere dominus debet, ut rem ipsam retineat, donec tantumdem ex ea percipiat, quantum aestimatur id, quo res ea melior est facta. *Hae colligitur ex libro 2. Feudorum, tit. Hic finitur lex. §. ad hoc vers. (Si vasallus in feudo aliquod aedificium fecerit, vel ipsum sua pecunia meliorauerit, & contigerit postea, ut vasallus sine filio masculo decedat, dominus aut patiarur aedificium auferri, aut soluat pretium meliorationis.)*

Idem autem iuris videtur esse in hac parte de emphyteusi, quod est de Feudo, & in *l. Colonus. ff. Locati habetur: (Colonus, qui enicitur nomine pensioum debito, um, repetit impensas vtiliter factas, vel si vineam plantauit.)* Idem colligitur ex *Glossa in l. Sed & si quid t. in verb. Refigere. ff. de usufructu.*

Quinto quaeritur, An emphyteoticiarius possit repetere impensas quas fecit in re emphyteotica? Respondeo, eum non posse repetere sumptus quos fecerit causa colligendorum, aut conseruandorum fructuum: quia cum fructus eius sint, ad eum quoque pertinent impense in fructibus colligendis, vel conseruandis factae: impensas tamen necessarias, aut vtiliter factas in re emphyteotica, potest repetere: pretium item, & aestimationem sui laboris, operae, & industriae.

Quid autem, si repetit impensas per amicum, vel per alium, cui bona fide rem emphyteotica possidenda dedit, ut is usufructum haberet? Respondeo, posse etiam eas repetere, si factae fuerint gratia emphyteoticiarii, non Domini.

Qq 3

De